

Ca. k. kizáról. szab. újonnan javított RUGANYOS SERVKÖTŐK.

A legújabb találmány a Borand. amerikai tudomány újonnan javított ruganyos servkötőtől, ép úgy urak, valamint nők és gyermekek számára; rugó nélküli, tisztá gummiból művészileg szerkesztve, a szon széle van, hogy még a legidősebb servkötőt is a legrövidebb idő alatt egyforma helyzetbe hozza, és ép úgy nappal a legfárasztóbb munka, vagy sok járkálás mellett, mint szintén éjjel a vásárlásnál is használható, anélkül, hogy a sérülés szenvedő hivatásában a legkedvesebb is akadályozva lenne. Nagy hasznalón jár, ha éjjel át is a testén marad, mintán ekkor kiválóan jó és kellemes nyomást eszközöl a szenvedő részekre.

Árak: egyszerű 6-7 frt; kettős 10-15 frt; gyermekeknek fellelve olcsóbban. Nagy raktár angol és francia acél és vaskötőköl, suspensoriumokból, szőve, gummiból, valamint szarva-bőrökből is. A szarva-bőr és gummi suspensoriumok az a csajjok, hogy a terjedést megelőljék. — Méhveszkenők, lapok, nek, szövetek, hónap- és évszámok, útkézik, gummi-harcsnyak és minden gummi-árú-cikk. — Servkötőknek megjelölendő, ha jobb, vagy ha bal felül vagy kettős legyen-e, úgy szintén a derék bősége is. Megrendelések utánvétel postafordulójával csak 5001 636

Pollitzer Mór Budapest, Deák-Ferencz utca.

városliget, szabályozása- és az öntözés ren iszerítése óta iga üdülőhely. Teljes ellátás, u. m.: lakás, élemezés, gyógyápolás, fűtés, világítás, szolgálat, ágy- és szobanemű kerül naponként — osztályzat szerint — 2 frttől 6 frtig o. é. Testgyógyászati czelekből svéd-gyógytestgyakorlatra bejáró gyermekek, valamint az intézet 1859-ben történt megnyitása óta mindig, ugy most is elfogadtnak.

Dr. BATIZFALVY,

EGYETEMI MAGANTANÁR,
24 év óta szakadatlanul működő budapesti testgyógyászati, belorvosi és sebészi **MAGANGYÓGYINTÉZETE** városligeti fasor 51. sz. a. saját épületében, arnyas park közepén, a télen-nyáron közlekedő közúti vas-pálya és társasokcsik állomásaival szemben az orvosi tudomány legújabb közegészségi követelményei-hez, valamint minden rendű beteg igényelhez mérten külön szobákban van berendezve. A test idomtalan-ságaiban, elgürbüléseiben, sebészi- és idült belajokban szenvedők folytonosan fölvetetnek. Az intézeti bete-gek az egyetemi tanárok és hírneves gyakorló orvosok által is gyógykezeltetnek. Sebészi műtöveget igénylő betegek gondos, szakértő ápolásra és csendesebb nyughelyre találának az intézetben, mint az éjjel-nappal zajos vendég-ló-szállodákban. Az artéri kit-kénés hev-vize, valamint a hideg zuany-fürdők az in-tézet helyiségeiben is hasznaltatnak. Az intézet segélyét 24 éves fennállása óta 10,394 szenvedő vette igénybe. Üdülő betegek is fölvetetnek; mert a

Rendelési órák 11-től 1-ig.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félre 8 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt félre 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt félre 3 * Külföldi előfizetőknek a postaköltséget megjelölték a csatlakozó címlapon.

39-ik szám 1882. BUDAPEST, SZEPTEMBER 24. XXIX. évfolyam.

HUSZONÖT NAPOS HADJÁRAT.

A SZUEZI csatorna megszállásától, melytől a hadjárat kezdete számítandó, Kairó elfoglalásáig, mely ugyanannak befejezését jelentti, huszonöt nap telt el. E huszonöt napos háboru az angoloknak nem került se nagy fárad-ságába, se nagy áldozatába. A mi kezdetben az előnyomulásban tapasztalt kélekedést okozta, az nem annyira az ellenség ereje és ellenállása, mint inkább a szállítási nehézsége volt. Acsatorna keskeny medrében csak egyenként s egymást bizonyos távolságban követve közlekedhettek a hajók s míg az expedíció összes ereje, a hadi-szer és az élelmi és táborozási készlet mind

összegyűlt, abban bizony idő telt el. Így történt, hogy a csapatoknak Izmailnál kiszállása s az első összejövetel után öt nap telt el s a kiszálló ponttól még csak husz kilométernyire hatoltak az előcsapatok. Ez a csekély ut volt az, mely oly nagy elégedetlenséget szült az angol közvé-leményben, hogy némely lap már a csapatok visszarendelését is sürgette. Az előnyomulás alatt ritkán mult el nap, hogy legalább az előrsi állomásokon lövés nem váltatott volna a portyázó ellenséges csa-pa'okkal. Komolyabb összetűzés, a hol már ágyuk is feleseltek egymással, volt az édesvizi csatornának Magfar és Mahuta közti részénél, aug. 25-én, hol 1000 angol egész estig, az erős-bítések megérkezéig tartotta állását állítólag

hatezer egyiptomi és két ágyu ellen, s másnap már megerősödvé, megtámadta az egyiptomiak-nak Mahutanál (Ramzesz) erősen körülsáncolt táborát, nagy veszteséggel verve ki onnan az ellenséget, öt Krupp-ágyut, löszerkocsikat, stb. ejtve zsákmányul. E két napi harcokban az angolok több mint 50 halottat vesztek, de az ellenség visszavonult Kaszasszin, illetőleg Tel-el-Kebir felé. E csata után az angolok megszállották Kaszasszint s itt sáncokat hánytak s heveny-szett árkokkal annyira megerősítették, hogy további előnyomulásukból visszaveretésük ese-tén, e táborhely fölvehesse őket. Itt várták be az indiai csapatokat is. Augusztus 28-án az arabok megtámadták

NYILVÁNOS

köszönőirat és gyógyertesítés

1882. évi augusztus hó 27-ről egy anyától, ki közli, hogy családja öröm elt. mert leánya, ki irtóztató félelemre adott okot, a Hoff János-féle malátakészít-mények, a malátakivonati egész-ségi sör és koncentrált maláta-kivonattól egészséges lett.

A legfőbb európai fejedelem es. kir. udvari szállító-jának, Hoff János urnak, es. kir. tan., a es. kir. aranykoronás érdemkereszt tulajdonosának, magas porosz és német rendek lovasjának, Bécsben. Gyár: Grabenhof, Bräunerstrasse 2. Iroda- és gyári raktár: Graben, Bräunerstrasse 8. Budapest, szibárus-utca 7.

Magas elismerő-nyilatkozatok.

Az igazságügyminiszter ur ő ex-cellentiaja nyilatkozata Koppen-hágából a Hoff-féle malátakivo-nati egészségi sör felől. E szép italt mindig sikerrel iszálom. 676 Buning, igazságügyér. Koppenhága.

A szép bajusz

az ifjú legfőbb dísz. A bajusz-talan nem talál a lényeknél szerelmere. Bajusz nélkül nin-csen csók. A kinek még nincs bajusza, az csak azonnal rendeljen egy szelemce Mustacher ha zsamot Paul Bossé, Frankfurt/Main, Schillerstrasse 12. Bámulni fogja az eredményt. Doboz az egész ausztria híradólomb. Bérmentes megküldés mellett 1 Fl. 80 Xr. a pénz beküldése vagy utánvétele mellett. A meg küldés vám mentes.

KÖZSÉGI KALAUZ. VEZÉRKÖNYV

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent: község- s körjegyzők, községbirák, községi előjárók s képviselők használatára. Felvilágosító és utbaigazító számos jegyzetekkel s gyakorlati irománypéldákkal. Irta **TÓTH LAJOS,** köz- és váltóügyvéd, Pestmegye volt tiszti főügyésze. Második, jelentékenyen bővített és kiegészített a községjegyzői szolgálat tárgyában 1872. évi szeptember 25. kibocsátott belügyminiszeri szabályrendeletre, az újabb és leg-újabb törvények alapján kiegészített. Ára füzve 4 frt.

VÖRÖS ESZTER. AZ ÜGYES SZAKÁCSNŐ. Ára füzve 40 kr.

VÖRÖS ESZTER. GAZDASSZONYOK KÖNYVE. Ára füzve 40 kr.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapestben megjelent, és minden könyvárusnál kapható:

A LEGÚJABB HÁZI TITKÁR.

Első rész: **MAGYAR LEVELEZŐ.** Második rész: **MAGYAR ÖNÜGYVÉD,** Elméleti és gyakorlati vezérkönyv vagyis elméleti tanácsadó a polgári közéletben leg-inkább előforduló jogügyletekben

közéletben előforduló mindennemű levelek **GYAKORLATI UTMUTATÓ** az államfőnél, államkormányánál s a közigazgatási, pénzügyi és bírói hatóságoknál, ügyvédi segély és ügyvédi képviselet nélkül benyújtható mindennemű folyamodványok, kérvények, panaszok, felszólítások és felelőkezések, valamint a jogügyletekre vonatkozó magánokiratok fogalmazása és szerkesztése körüli eljárásnál. Több százra menő magyar és német szövegű irománypéldával. A közép- és táborozási készlettel.

Irta **TÓTH LAJOS,** hités ügyvéd, volt megyei tiszti főügyész. Nyolczadik, újabb átdolgozott s a legújabb hazai tör-vényekhez s rendeletekhez alkalmazott kiadás. Ára füzve 2 frt 60 kr. Vásonba kötve 3 forint. Ára füzve 3 frt 60 kr. Vásonba kötve 4 frt.

Csak ötven krajczár

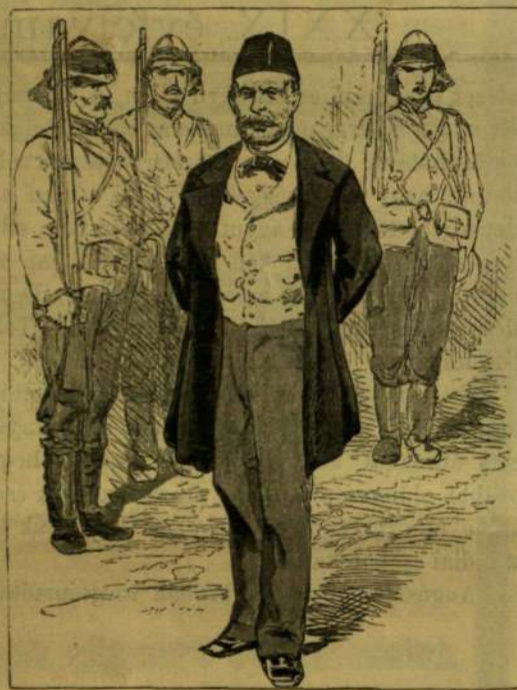
az ára egy **trieszti nagy kiállítási sorsjegyeknek.** Ezen sorsjegyek kaphatók minden váltóüzletben, vasuti és gőzhajó-állomások pénztárainál, es. kir. postahivatalokban és dohánytözsédekben, lotogyűjtődékekben, és különféle árusítóknál az osztrák-magyar monarchia országaiban. Ezen gazdagon kiállított sorsjátéknak van 1 főnyereménye 50,000 forint készpénz 1 20,000 1 10,000 továbbá más nagyobb nyeremény 10,000, 5000, 3000, 1000, 500, 300, 200, 100, 50 és 25 frt értékben. — Összesen 1000 nyeremény o. ért. frt 213,550 értékben. Továbbá több igen értékes nyeremény a ki-állított által ajándékozott kiállítási tárgyakban 663 Arusítások átértéle régett a pesti magyar keresk. bank váltóüzletéhez Budapestben. kell fordulni. Egyes sorsjegyek megrendeléséni 15 krajczár postaköltségre mellékelendő.

A KAIRÓI TEMETŐ.

az angolok kaszasszini állását s annyira előnyömlak agyukkal, hogy a gyilkos tűz még a kórházat is érte. Eredménye azonban nem lett a támadásnak, noha az angolok is elismerik, hogy az egyiptomi csapatok jól voltak vezényelve, agyuk kitűnően löttek s kivált az angol gárdacapatok érzékeny veszteségeket szenvedtek. Az agyukat, melyeket az angolok már-már elfoglaltak tőlök, este visszavették s magukkal vihették. Ekkor kezdtek az angolok emlegetni, hogy Arabi el ellenség, kit komolyan kell számba venni.

Még erősebb támadást tettek az egyiptomiak a kaszasszini tábor ellen szeptember 9-én, mely alkalommal egy tudósítás szerint az egyiptomiak e csatában részt vett ereje 25,000 emberre ment volna, a mi azonban nagy túlzásnak bizonyult. Az erős támadásra az angol sereg kezdetben visszavonult, sőt megint az angolok is elismerik, hogy egy ideig valóságos volt a helyzetük. Ha az egyiptomi valami jobb katonára, ez alkalommal az angolokat érzékeny vesz. eség érheti, mert az egyiptomiak vezénylete kitűnő volt. Ali Femi, Arabi pasa tábornoki főnöke vezette e támadást, elismerésre méltó ügyességgel, de a kora reggel kezdődött csata déltájban mégis az arabok visszaverésével ért véget.

Mahmud Femi pasa mint fogoly.

E naptól kezdve Kaszasszinben volt az angol főhadiszállás, hova a következő napokon minden csapat és hadiszer megérkezett. Arabi pasa az alatt hatalmasan erősítette Tel-el-Kebr mellett táborát, s az angolok kemény ellenállást vártak a földhanyások mögött, hasonlót ahhoz, a melyet Ozmán pasa Plevnánál kifejtett.

Annál nagyobb volt a meglepetés, midőn megjelent a jelentés, hogy szept. 13-án hajnalban Wolsley Arabi seregét meglepte, a sáncokat, erődöket rohammal bevette, az egész sereget részint elfogta, részint szétverte. Maga Arabi is megfutott s Tel-el-Kebr elfoglalása nem vett több időt igénybe összesen 70 percnél.

E hallatlan fegyvertény volt tulajdonképi befejezése a hadjáratnak. Az angolok ellenállás nélküli tovább nyomulása s Kairónak kardcsapás nélkül megszállása már csak betetőzése volt a hadjáratnak, melynek további sorsa iránt a győzelem után nem lehetett kétség. Arabi és Tulba elfogatása, a Kafr-el-Devar melletti tábor meghódolása, Abukir, Ramleh s legutóbb Damiette meghódolása mind csak utó-játékai a tel-el-kebr-i győzelemnek, mely valóban csaknem szinpadi rohamosságának volt mondható.

Két képet mutatunk meg e alkalommal az itt röviden vázolt huszonöt napos hadjáratból. Az egyik lovas testőrököt mutat, a mint a szétvert ellenség után szágulda, abból foglyokat ejtenek. A másik kép Arabi legfőbb emberét, közmunkaminiszterét és tábornoki főnökét, Mahmud Femit mutatja fogságában. E férfi nevezetesen szerepet vitt az egyiptomi mozgalom szervezésében, kitörésében és vezetésében s az Egyiptom fölötti idegen uralomnak még Arabinál is engesztelhetlenebb ellenségének volt

ismerve. Mint az Arabi-miniszterium egyik legbefolyásosabb tagjának elmozdítását az angolok még az ellenségkedések előtt követelték. Mahmud Femi állítólag ama kevés egyiptomi tisztek közé tartozott, kik Európában nyerték katonai kiképzetésüket, míg mások azt írják, hogy a kairói katonai iskolának volt a legjelesebb növendéke, a legképzettebb vezér hírében állt az egész egyiptomi seregben. Elfogatása véletlenül történt Izmailia táján egy bevett faluban, nem is ütközött alkalmával, hanem midőn ott bujkált a városban. Ugy hogy nem egészen alaptalannak látszik a gyanu, hogy maga kívánta átszolgáltatni magát az angoloknak. Az bizonyos, hogy igen szerencsés fogás volt, mert az angolok ő tőle értesülhettek a legrészletesebben Arabi erejéről, hadállásáról és terveiről, annál is inkább, mivel a kafr-el-devari és tel-el-kebr-i erődítések is az ő terve szerint készültek.

A KAIRÓI TEMETŐBEN.

Kairó városa, a mohamedán világ e büszkesége, holt városokan épült s körülötte a holt városának romjai látszanak. A régi romok mellett a város déli és keleti részein a pusztában messze elterülnek még a sírkertek, melyek a nyugati utazóra nézve egészen szokatlan látványt nyújtanak. A halottak ez országába vezetőjük el most olvasóinkat s képünk magyarázata gyanánt elmondunk egypár jellemző vonást Egyiptom mostani lakóinak temetkezési szokásairól.

Alig hunyta be a buzgó muzulmán szemét, megkezdődik az asszonyok halott-sírató javeszékése, mely az egész szomszédságot figyelmessé teszi a gyász-esetre. A nők hajokat tépik, melleiket verik, míg a férfiak komolyan készülnek a temetésre, mely rendszeren a következő nap reggelén történik. A temetési menetet gyermekek nyitják meg s köztök egyik kendővel borított pálmaágakból készült állványon viszi a koránt, mialatt a többiek folytonosan e szent mondatot éneklik: »szivem szereti a prófétát s azt, ki áldólag hajlik felé« (t. i. istent). Ezután következnek a férfiak, kik, mint régi időkben az egyiptomi énekesek, rendszeren vakok s egyhangu folytonos zajjal mormolják le az ismert mohamedán hitvallást. Hozzájuk csatlakoznak az elhunyt családjának tagjai, barátai és ismerősei. Közvetlen a koporsó előtt négy fiatal ember megy tarka selymekendőkkel derékukon, rózsavizet s füstölöket hordva kezökben, hogy a kisérlet megöntözzék és megfűstöljék. A koporsó mellett két ruhában a nők mennek. Homlokukat és mellüket, mint a régi egyiptomiak, porral hintik be s zokogásuk és jégátásuk mind élesebb lesz. A tarka tömeg feltűnőleg gyorsan halad előre az utcákon, csaknem fut. A legközelebbi ez egy mecset, hol a koporsót a kibla (imafülke) előtt leteszik s a kisérlet, miután a szokásos mosdásokat elvégezte, az előimádkozó mögött csoportosul. Négyeszer, egyszer igen magas hangon, háromszor lassan kiáltják az »Allah akbar!« (»Az isten nagy!«) »zavakat s azután imát mondanak az elhunyt lelki nyugalmaért s a prófeta szokásos üdvözlését mondják el, mely így hangzik: »Isten üdvözölje s áldja meg Mohammed urat, családját és társait.« Ezután jő az ósrégi időkben divott egyiptomi halott-ítélethez hasonló szertartás. Az előimádkozó a gyülekezethez fordul s ezt kérdezi: »Mit bizonyítottok felőle?« A válasz így hangzik: »Bizonyítottuk, hogy a kegyesek közé tartozott«. Soha sem felelnek másként, mert azt hiszik, hogy ha a halott istentelen volt is, a legfőbb isten a hívők egyhangu bizonyítéka folytán kegyesebben ítél fölötte, s talán megbocsát neki. A szertartás igen rövid ideig tart s a halotti menet gyorsan fut végig a pusztában fekvő temető felé.

A sírásó itt már elkészítette a sírt, alacsony téglából rakott s ezen fölül földdel fedett bolt-hajtást éjszaktól délfele. Rövid ima után a holttestet kiveszik a koporsóból s a sír éjszaki végén levő nyílásba tolják, úgy hogy feje délre, azaz Mekka felé forduljon s a test jobb oldalra álljon. Miután a sírt homokkal és kövekkel befedték, régi szertartás szerint emlékeztetik a halottat arra, hogy miként bánjon el a két halotti angyallal. A fíki közül egyik ugyanis lekuporodik a zárt sírnyílás előtt s így szól: »Ó isten szolgája, isten szolgájának s isten szolgájának fia! Tud meg, hogy most két angyal jő hozzád,

hogy kikérdezzen. Ha kérdik »Ki te urad?« felelj: »Allah az én uram!« Ha kérdik »Ki a te prófétád?« felelj: »Mohammed az én prófétám!« A mohamedánok szerint a halottak meghallják ez utasítást s azután csakugyan eljő a két halotti angyal, Munkar és Nekir, két fekete alak rettenetes fogakkal, hosszú, földig érő hajjal, csillogó szemekkel s dörgő hanggal; mindenik óriás vasrudakat tart kezében. Ha a lélek, mely nézetük szerint olyan nagy, mint egy méh (az istentelenek nagyobb, mert nem oly finom anyagu), észreveszi őket, a halott orrába bujlik s a holttest erre ismét megelevenül és fölegyenesedik, hogy a szavakat hallja. Ha a kérdés-közdésre jól felel, sírja kényelmes lesz s előzést érzi a paradicsom gyönyöreinek, úgy hogy a hosszú idő az utolsó napig egy pillanatnak látszik. De ha az angyal ut kérdésre hibásan felel, azok a vasrudakkal úgy üt meg, hogy a hetedik földre süllyed; ez azonban ismét visszaokádja sírjába s e kínzás hétszer ismétlődik.

A temetés után ott helyben kifizetik a hordárokat, síró asszonyokat és fíket s az összegyűlt szegények közt kenyeret, datolyát és zsirt osztanak ki. A halottas házban a három első napesténként összegyűlnek a halott barátai, imák és korán-olvasás közt emlékezve meg a halottáról. Minden ezután következő csütörtökön mindaddig, míg a nap negyvenszer le nem hunyt, az elhaltak rokonai s barátai közül a nők jajgatni szoktak és pénteken kora reggel kimennek a temetőbe, az új sír pálmáikat tesznek s a szegények közt kenyeret és datolyát osztanak ki. Negyven napig minden igazhívőnek kötelessége ezt megtenni, de sokan természetesen még tovább is teszik s a nagy Bairam-ünnep alkalmával rendszeren minden családtag ellátogat kedvese sírjához, hogy ott esendes-imáját elmondja. Nem ülnek le a sírra, nem állanak elébe imádkozás közben, de némán sokszor órákig ott maradnak s Mekka felé fordulva gondolkodnak a prófeta kegyelméről.

MÁTRAI KÉPEK.

1.

Metsző, fagyos, ősi szellő
Csipkedi meg arcomat,
Fel-felsohajt a vén erdő.
Kipirul az alkonyat.

Haza felé iparkodnak
Gulya, juhnyáj, emberek;
Nem viszonzza a kolompnak
Mély hangját a rengeteg.

És az erdő olyan esendes,
Csak a hulló lomb susog;
Vig madár nem dalol, repdes,
Csak a csermely sir, zokog.

Mintha itten halott volna,
Minden olyan szomorú;
Az a hegy ott koporsója
S rajt hervadt cserkaszoru.

Valami úgy vonz mind beljebb,
Oly kábító e homály,
Bennem csodás érzés gerjed:
Olyan édes, mégis fáj.

Fent csillagok miriádja —
Lomhán ropked a bagoly;
És a völgyek mély homálya
Az éjjellel összefoly.

2.

Vigan lobog rakott tűzünk,
Körötte pajzán czimborák
Harsány kacaj és dal között
Iszszák a táj legjobb borát.

És én heverve hallgatom,
S a tűzbe vész tekintetem —
Felesapod a láng égre és
Ugy alszik ki nagy hirtelen.

Hogy ellobbantatok ti is
Dicsőbb korunk nagy szellemei!
Szétszórtá a szél hanuvatok —!
Nem jó így elmerengeni.

3.

Pásztor legény alszik mélyen
Holdsugáros fényes, tiszta,
Szellemeikkel megnépesült
Titokzatos, esendes éjben.

Amott az elhagyott romvár —
Szép tündérez száll magában,
A patakra száll fürödni,
Mely ezüstté változott már.

Márvány testén arany csígly,
Holdfényétől melle csillog;
Tenger-szöke haja libeg —
Lobog a szél sóhajától.

A legényhez lép és aztán
Ugy öleli, úgy csókolja —
És az meg se mér moccszanni,
Kín és kél ül remél arczán.

4.

Kipirult a hajnal arca —
Százados bikk tövén állok,
Fent feletem a magasban
Egy fekete pont kővalyog.

A legnagyobb kőszáli sas
Milyen piciny a magasban,
S mily piczi a falu tornya
A völgy végén ott alattam.

A láthatár beláthatatlan!
Ugy eltörpül minden rajta —
Hajh, de nem az én szívemnek
Örök búja, mély fájdalma!

5.

Boldogságunknak tiszta tükre
Voltál kis forrás, egykoron!
Emlékszel, hogy melletted ült le
Egy ifju és egy hajadon?

Rózsás arczuk híven mutattad —
Egymást ölelték a bohók.
Felbugyanó gyöngyöd ha pattant,
Ugy szólt, mint ajtukon a csók.

Ne kérd, hogy mért jöttem magamban —
Enyhítsd meg égő szomjamat.
Ne mutasd arcom! kínosabban
Érzem mult ifjúságomat.

Letűnt már rólam annak pirja,
Elhull már szürkülő hajam —
S mi téged érdekelni bírma:
Lány, szerelem mind oda van!

6.

Majd lehull már itten a hó nem sokára,
És elvité sem jut ide nap sugára.
Vastag köd borit be sziklás bércezt, völgyet,
Jégpánczéja alatt a patak se csörtet.
Nem jár-kei a vadkan, szelid őz nem szalad,
Róka éhen ugat, sóhajta a nyulat.
Lompos farkas kullog, üvöltve csatangol
Bárány az akolban megretten e hangtól.
Fehér bajusza fagy a mehet sziklának —
Hó, zuzmara alatt recsegnek az ágak...

Pásztor.

A HÓZIVATAR.

ELBESZÉLÉS.

IRTA

PUSKIN SZERGJEJICS SÁNDOR.

Lovak száguldnak a halmokon
Gázolva a magas havak...
Az isten híva in ez oldalán
Mint látható, magán marad.

Egyre csak itt terem a hóhír;
Csomóban szőz a pelyhet;
Süvöltöz a hulló szemnyálval
Lebegve a szánka felett:
Jós kirogas nagy veszedlyt jelent!
Ekkorát már in lovak,
Szemük a borús messzeségbe bent,
Sörényök a léghen kavarg...
Zsekkönyv.

1811. év végén, a ránk annyira nevezetes időszakban, a jó Gávriila Gávriilovics R*** Nenárdoban levő birtokán élt. Vendégszeretetérel

és jószívűségéről volt híres a környéken; minden pillanatban tódultak hozzá a szomszédok, hogy jól egyenek-igyanak, feleségével, Petrovna Párászkovalját őt koepke bostont játszanak, s némelyek még azért is, hogy jól megnézzék a leányukat, Gávrilov Márját, a karsu, sáppadt arczu, tizenhét éves leánykát. Őt a gazdag menyasszonyok közé sorozták s sokan szerették volna maguk vagy fiaik számára.

Gávrilov Márja francia regényekből nyerte neveltetését, következőleg szerelmes volt. Szerelmének tárgya egy szegény hadnagyocska volt, ki történetesen szabadságidejét élvezte a faluban. Magától értetődik, hogy a fiatal ember hasonló szenvedélyt táplált lelkében s hogy kedvesének szülei észrevévén a kölcsönös vonzódást, megtiltották leányuknak, hogy többé reá gondolni merjen, őt magát pedig hidegben fogadták a bukott tisztviselőnél is.

Szerelmeseink levelezésben álltak s naponként találkoztak a jegyeerdőben vagy a régi kápolnában. Itt esküdtek egymásnak örökös hűséget, boszankodtak a sorsra s előadták különféle terveiket. Levelezés és megbeszélés után a következő megállapodáshoz, mely nagyon is természetes, jutottak: hogy ha már nem tudunk ellenni egymás nélkül és a kegyetlen szülők akarata ellenezi boldogságunkat, vajjon nem nélkülözhetők-e azt? Magától értetődik, hogy ez a szerencsés gondolat először a fiatal ember agyában fogamozott meg, és Gávrilov Márja romantikus képzelmenek nagyon megtetszett.

Beállt a tél s véget vetett a találkozásoknak; de annál élénkebbé lőn a levelezés. Nikolajevic Vladimir minden levélben kérte kedvesét, hogy bizza rá magát, esküdjenek össze titokban, rejtőzzenek el bizonyos ideig, azután boruljanak a szülők lábaihoz, kiket utóvégre is meghat a szerelmeseik hősies állhatatossága és szerencsétlensége, és kétségen kívül azt fogják mondani: »Gyermekek! Öleljétek meg szüleiteket!«

Gávrilov Márja sokáig habozott: igen sok tervet főzött ki és semmisített meg. Végére beleegyezett; a kijelölt napon nem volt szabad vacsorálnia, hanem főfájás ürügye alatt szobájába kellett vonulnia. Szobaleánya be volt avatva titkukba; mindkettőjüknek a bátsó ajtón kellett elmenniök a kertbe, a kert végében fölkeresni a befogott szánt, felülni s egyenesen a Nenárdovától öt versztnyire fekvő Zsádrino falu templomába hajtani, hol Vladimir már várni fog reájok.

A meghatározott napot megelőző éjjel Gávrilov Márja nem hunyta be szemét; rakogatott, rendezte a fehérmütű s a ruhát, hosszú levelet írt egy érzékeny kisasszonyhoz, jó barát-néjához, egy másikat — szüleinek. Igazán megható szavakkal bucsuzott tőlök, tettetszenvedélye legyőzhetetlen erejével okadatolta s azon végezte, hogy élete legboldogabb perczének fogja tartani azt, melyben megengedtetik neki, hogy kedves szüleinek lábaihoz borulhasson.

Oly peccsétet tett e két levélre, mely két égő szívet s azoknak megfelelő felírást tartalmazta s azután hajnal felé ruhástul együtt vetette magát ágyára; de rettenes küzdése majd minden pillanatban felriasztotta álmából. Majd úgy tetszik neki, hogy ép akkor, midőn szánkára akart ülni, hogy esküvőre menjen, atyja megállította őt, fájdalmat okozó gyorsasággal vonszolta a havon és sötét, feneketlen gödörbe dobta... s ő ott zuhant a mélységbe és szive megszünt dobogni. Majd meg azt látta, hogy Vladimir sápadtan, véresen fekszik a földön, s haldoklása közben szívet szaggató hangon kéri, hogy siessenek s esküdjenek össze... s különféle el nem gondolható, el nem mondható látások gyötörték.

Végre szokottnál halványabb színben kelt föl s főfájása sem volt többé tetetett. Atyja és anyja észrevették nyugtalanságát; szerető gondoskodásuk s szünni nem akaró kérdészködésök: mi bajod, Masa? nem vagy-e beteg, Masa? majd megrepresszék szívet.

Beállt az este. Az a gondolat, hogy utóljára tölti a napot családja körében, szívszorongást okozott neki. Nagyon érzékeny lelkű volt, titokban elbucsuzott minden személytől, minden tárgytól s mindattól, mi csak körülte feküdt.

Felhozták a vacsorát s szíve nagyot dobant. Remegő hangon mondta, hogy nem akar vacsorálni s elbucsuzott atyjától, anyjától, kik megcsókolák őt s szokásuk szerint megáldották, mialatt majdnem zokogásba tört ki.

A szobalány biztatta s bátorította. Minden készen volt. Masának fél óra alatt örökre kelle elhagyni a szülői házat, kis szobáját, a nyugodt leányéletet...

Kinn dühöngött a hózivatar; a szél bömbölt, az ablaktáblák inogtak s recsegtek, mindez fenyegetés és rossz előjel színében tünt fel neki. Azonban a szobában mindenki elcsöndesedett, s álomba merült. Masa shawlba burkolózott, magára ölté a meleg capot-ot, kezébe vevé a dobozt s kiment a hátsó ajtón. A szobaleány két csomaggal követte őt. Lementek a kertbe. A zivatar nem szűnt; szemközti fujt a szél, mintha marasztalná a fiatal bűnöst. A megfázott lovak nem altakak helyben maradni; Vladimir kocsisa előttük állt s tartotta a buzgólkodókat. Felsegítette a kisasszonyt, a szobalányt, elhelyezte a csomagokat s a dobozt, megragadta a gyeplőt s a lovak repültek. Tereska kocgás gondoskodásának s tapasztalatainak ajánlván a kisasszonyt, térjünk be fiatal szerelmesünkhöz.

Vladimir egész nap járt-kelt. Reggel volt a zsádrinói lelkesnél, kit alig tudott rábeszélni, azután a szomszéd birtokosokhoz ment tanukat keresendő. Az első, a kihez betért, Drávin volt, egy negyvenéves nyugalmazott lovashadnagy, s ez készséggel beleegyezett. Ez a kaland, mondotta ő, emlékezetébe hozza a régi időt s a huszársínyeket. Rábeszélte Vladimirt, hogy maradjon ebédre nála s biztosította, hogy a másik két tanu fölkeresése nem kerül fáradságba. S csakugyan mindjárt ebéd után eljött Schmidt mérnök, sarkantus csizmájú, bajszos férfi, s a kerületi parancsnok fia, egy tizenhat éves ifju, ki nem rég felesapott vala uhánusnak. Ezek nemcsak elfogadták Vladimir ajánlatát, sőt megesküdtek, hogy érette kiontatják vérüket is. Vladimir elragadtatásában megölelte őket s hazament, hogy az előkészületeket megtegye.

Már rég alkonyodott. A nagyreményű Tereskat Nenárdovába indította trojkájával s kimerítő utasításokat adott neki, maga számára pedig befogatótt egy lovat a kis számba s egymaga indult Zsádrinóba, hova két óra alatt meg kell érkeznie Gávrilov Márjának is. Az ut ismeretes volt előtte s befutására alig kívántatott husz percz.

De alig ért Vladimir a mezőre, fölkerelkedett a szél s olyan hózivatar támadt, hogy semmit sem láthatott. Pillanat alatt befujta az utat, a térség zavaros, sárgás tömegbe vegyült, melyen át csak úgy szakadtak a hópelyhek; az öszszeolvadt a földdel. Vladimir a mezőn találta magát s hiába erőködött, hogy felalálja az utat: a hó vaktában lépegetett s majd valamű árokra bukkant, majd meg gödörbe zuhant; a szán csak úgy libegett; Vladimir azon volt, hogy el ne téveszse az irányt. Azonban úgy tetszik neki, hogy több mult el már fél óránál, s még a zsádrinói erdőhöz sem ért. Elmúlt még vagy tíz percz — az erdő csak nem mutatkozott.

Vladimir csak haladt a mezőn, mely át meg át volt szelve mély utakkal; a zivatar nem tági-

AZ EGYIPTOMI HARCZTÉRRŐL. — «ADD MEG MAGAD!»

tott, az ég nem tisztult. A ló kezdett kiállani, ő róla pedig ömlött az izzadság, daczára annak, hogy kötésig gázolt a hóban.

Vége belátta, hogy nem jó irányban megy.

Vladimir megállott: gondolkozott, nézegetett maga körül, vizsgálódott, s arra a meggyőződésre jött, hogy jobbra kellett volna tartania. Jobbra tartott. A ló alig lépdegélt. Több mint egy órája, hogy utban van; nem lehet, hogy Zsádrino messze feködjék. Ő tehát ment, mendegélt, de a mező csak nem akart véget érni. Csupa töltéseken meg árkokon vezetett útja; majd minden perczben besüppedt a szán, mindannyiszor kiemelte. Az idő haladt s Vladimir isten igazába nyugtalankodni kezdett.

Nem sokára oldalvást valami feketedni kezdett. Vladimir arra tartott. Közel jöven,

megpillantott egy erdőt. Hál' istennek, gondol'a magában, most már közel van. Az erdő szélén ment, remélvén, hogy rögtön rá akad az előtte oly ismert utra, vagy pedig megkerüli az erdőt: Zsádrino mindjárt mögötte fekszik. Csakhamar megtalálta az utat s belépett a zuzmarás fák sűrűjébe. A szél már nem kegyetlenkedett itt: az ut sima volt, a ló bátran ügetett s Vladimir is megnyugodott.

Azonban csak megy, és Zsádrinónak hire sincs; az erdőnek nincs vége. Vladimir borzadva vette észre, hogy ismeretlen erdőbe tévedett. Kétségbeesett. Megsapkodta a lovat s a szegény pára szeretett volna ügetni, de csak hamar lassította lépteit s negyed óra múlva, daczára Vladimir minden erőködésének, csak lépésben ment.

Lassanként ritkulni kezdtek a fák s Vladimir kiért az erdőből, de Zsádrino nem volt látható. Már éjjél is lehetett.

Könyvek hullottak szeméből s csak úgy taláalomra ment tovább. Az idő elcsöndesedett, a felhők szétoszlának, előtte rónaság feködt, melyet fehér szőnyeg takart, az eléggé világos volt. Nem messze megpillantott egy kis falut, mely négy vagy öt háznál alig állott többől. Vladimir behajtott. Az első háznál leugrott a szánból, az ablakhoz futott s dörömbözni kezdett. Nehány percz múlva a toló ablak kinyílt és egy öreg ember kidugta rajta ősz szakállát.

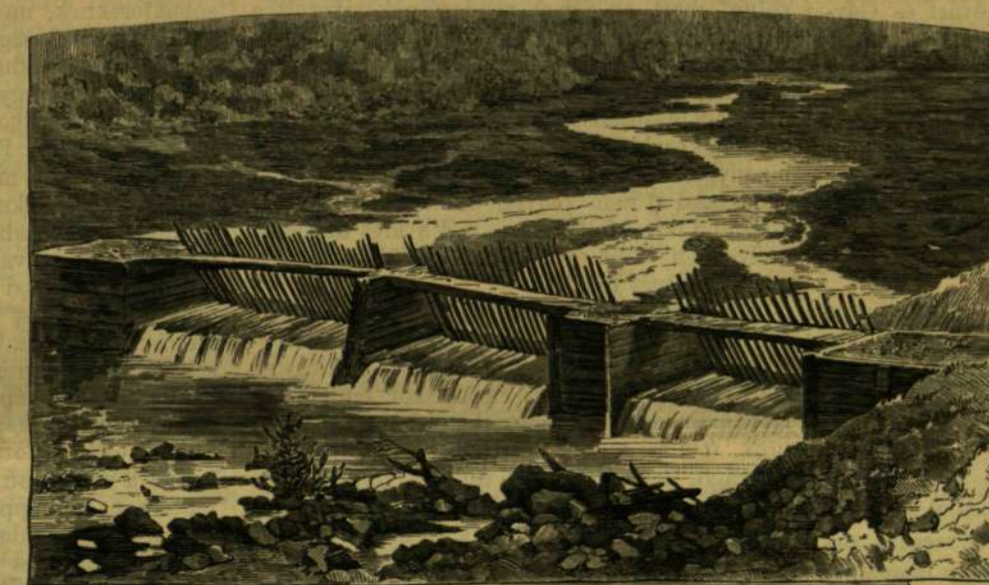
— Mi kell neked?

— Messze van ide Zsádrino?

— Zsádrino van-e ide messze?

— Igen, igen! Messze van-e?

MÁRAMAROSI KÉPEK.

Kabola-pataki oláh legény.
Gyertyánligeti fürdő.A gyertyánligeti fürdőépületek.
Fehérpatak-Trebusa.Kabola-pataki oláh leány.
Az akna-szlatinni sóakna bejárója.

Bogdáni orosz legény.

Fafogó gereblye.
Az akna-szlatinni görz.

Bogdáni orosz leány.

— Nem valami messze; lesz vagy tíz verszt.
E válasz hallatára Vladimir hajához kapott s mozdulatlanul állott, mint a halálra ítélt.
— Hát hová való vagy te? — folytatta az öreg.
Vladimir nem birt válaszolni.
— Tudnál-e nekem öreg, — mondá, — lovakat keríteni Zsádrinóba?
— Nincsenek minálunk lovak, — válaszolt a paraszt.

— Nem kaphatnék legalább valami vezetőt? Fizek nek, mennyit csak kíván.
— Várj kissé, — mondotta az öreg s leereszté az ablakot: — kiküldöm a fiamat, ő elvezet téged.

Vladimir várakozott. Még nem telt bele egy perc, már újra kopogtatni kezdett. Az ablak kinyílt, a szakáll előtűnt.

— Mi kell neked?
— Mit csinál a fiad?
— Mindjárt kinn lesz, a csizmáját buzza. De te megfáztál, ugy-e? Gyere be s melegedjél föl egy kissé.

— Köszönöm; inkább mentől hamarabb küld a fiadat.

— Az ajtó nyikorgott; a legény kijött tölgyfabottal kezében s előre ment, hol mutogatva, hol meg keresgélve a hóréteggel behányt utat.
— Hány óra? — kérde tőle Vladimir.

— Nem sokára megvirrad, — válaszolt a fiatal paraszt. Vladimir nem szólt többé egy szót sem.

Már a kakasok is kukorikoltak s világos is lett, mikor Zsádrinóba értek. A templom zárva. Vladimir kifizette a vezetőt s a pap udvarába hajtott. Trojkája nem volt az udvaron. Micsoda hír várakozott reá! . . . .

De térjünk vissza a jó nenárdovszkiakhoz s nézzük meg, mi történik náluk.

Hát semmi.

Az öregek fölébredtek s kimentek az ebédlőbe. Gávrilovics Gávriła háló sapkában, boien kurtában, Petrov Párászkova pedig vattás háló kabátban. Felhozták a szamovárt és Gávrilovics Gávriła elküldte a szobalányt, hogy megtudja Gávrilovics Máriától, hogy szolgát az egészsége s hogy aludt. A leány visszajött s jelentette, hogy a kisasszony egy kissé rosszul aludt, de most már jobban van s mindjárt az ebédlőbe jő. És valóban az ajtó megnyílt s Gávrilovics Mária édes papája s mamája üdvözlésére siettek.

— Hogy van a fejed? — kérde Gávrilovics Gávriła.

— Jobban apáciska, — válaszolá Mása.
— Te hihetőleg a kemenczénél szerzedet a főfájást Mása, — mondotta Petrov Párászkova.
— Meglehet mamám, — volt Mása válasza.

A nap minden baj nélkül mult el, de éjjel Mása megbetegedett. Elküldték a városba orvosért. Ez kijött este felé s a betegét hagymázban találta. Rettenetes forróságban szenvedett ugyanarra, hogy a szegény két hétig állott a sir szélén.

A házbán semmit sem tudtak a tervezett szökésről. A leveleket, melyeket Mása előtte való éjjel írt, elégette; szobalánya nem szólt egy kukkot sem, mert félt az uraság haragjától. A pap, a nyugalmazott lovas hadnagy, a nagy bajszu mérnök s a piczi ublánus szerények voltak s nem hiába. Tereska kocsis még berogott állapotában sem ejtett ki a száján holmi szükségtelet. Erről az oldalról hát a titok jobban volt megőrizve, mint a félig ép összeesküvő részéről.

Gávrilovics Mária rettenetes fájdalommal elbeszélte titkát. Azonban szavai annyira nem egyeztek meg a dolgok állásával, hogy anyja, a ki nem mozdult ágyától, csak azt vehette ki

belőlük, hogy leánya halálos szerelmes Nikola-jevics Vladimirba s hogy minden bizonynyal a szerelem okozta a betegséget. Tanakodott férjével, némely szomszédokkal s végre egyhangúlag odanyilatkoztak, hogy ez már így van rendelve Gávrilovics Mária számára, hogy sorsát senki el nem kerülheti, hogy a szegénység nem bűn, hogy az ember nem a gazdagsággal, hanem emberekkel él stb. efféle. Az erkölcsi lezkek csodálatosan hasznosak olyankor, midőn igazolásunkra vajmi keveset tudunk felhozni.

(Vége köv.)
Oroszból: CSOPEY LÁSZLÓ.

MÁRAMAROSI KÉPEK.

Máramarosmegyét, az ugynevezett «Magyar Svájc»-ot, vagy a mint némelyek találóan elnevezik: «Zöld ország»-ot, újabb időben sokkal gyakrabban emlegetik, mint régebben. Az aknazlatinai, rónaszéki és sngatagi sóbányáiról, két-száznál több ásványvízről, nagy fenyveseiről, fűrdőhelyeiről nevezetes vármegyét hajdanta csak úgy ismerték, mint Medveországot, hol elvész a civilizált ember, el van temetve, ki egyszer oda jutott, mert kiszabadulás nem létezik. Az alföldi ember rémes meséket képzelt el magának az ott lakókról, a szegény hivatalnok, kit más megyéből oda sodort végzete, sűrű könyeket hullatott s elbucszott barátaitól örökre.

A vasuti közlekedés mindent megváltoztatott. Az a Medveország, melybe sok év előtt könyezve indult az, kit sorsa odakényszerített, most inkább akkor éjt könyeket, mikor belőle távozik Napról-napra több turista keresi fel a regényes Ciblist, Opressát, Pivánt s a többi havasokat, honnan hat megyébe, három országra nyílik kilátás. Pár év előtt a természettudósok, geológok, most az erdészek nagygülése, a Kárpát-egyet tagjai keresték föl a regényes megyét, nem volt olyan látogatója a hajdani Medveországnak, ki gyönyörrel ne szemlélte volna a szép helyeket, melyeken keresztül utazott. Két évvel ezelőtt Rudolf trónörökös vadászatai alkalmával, napokon, heteken át emlegettek a lonkai, rónaszéki, kabola-polyánai, rikavölgyi vadászatakat. Az igaz, hogy a Medveország ez alkalommal meghazudtolta azt a híret, mintha valóban «Medveország» volna, mert az ügyes rendezésnek sikerült a láthatárról a medvének még a nyomát is számítani. Ennek daczára medvében nincs hiány, mit eléggé bizonyít, hogy a trónörökös távozása után egymásután lötték a nem uri vadászok az egészségre s hogy aludt. A leány visszajött s jelentette, hogy a kisasszony egy kissé rosszul aludt, de most már jobban van s mindjárt az ebédlőbe jő. És valóban az ajtó megnyílt s Gávrilovics Mária édes papája s mamája üdvözlésére siettek.

Néhány képet mutat be lapunk ezuttal Máramarosmegyéből. A Kárpát-egyet legutóbbi kirándulása, az erdészeti gyűlés és kiállítás alkalmából is annyiszor emlegettek Máramarosmegyét, hogy kötelességet teljesítünk, midőn egy-két pontját, népviseletét, sóbányáját, legkellemesebb fűrdőhelyét, egy vagyárát röviden ismertetésünkbe foglaljuk. Nem hosszú idő választja el azt a multat, mikor e helyeket alig ismerték, attól a jelentől, mikor már sokan ismerik és ép úgy nincs távol, nem lehet távol a közel jövő, mikor Magyarország különböző megyebeli és idegen utazók is csoport száma fognak érkezni, hogy szemtől-szembe láthassák a természet szépségét itt, gyönyörködjenek olyanokban, mikben másutt nem gyönyörködhetnek. A ki Svájcot, Erdély bérceit, a Tátrahegység festői részeit már látta, nem fog itt sem unatkozni. Hegyek ezek is, bércek, sziklás részek sorakoznak Máramarosban is, a fenyvesek olyanok itt is, mint amott, a forrás, patak csakugy esőrgedez, a havasok tejeje csak olyan hóval fedett s mégis a ki azokat látta e ide érkezik, lépten-nyomon újságra, szokatlan formájú hegyesnyokra, fecsoportokra, tájképekre, utakra, kilátásokra akad, melyek figyelmét legnagyobb mértékben lekötik. Ez a szegény megye, mely a földművesnek keveset adja meg a mindennapi kenyeret, anynyi kincsével van megáldva a természetnek, hogy csak az elhetetlenség és népünknek a kül-

földet többre becsülő vétkes szimpatihája okozhatja, hogy százezresen vissza nem nyeri e regényes vidék a vámon azt, a mit a révén elvesztett. Rabó, Vissó, Kabola-Polyána, Lonka, Körösmező felé a hosszú uton, a legutóbbi patakok mellett a bőkezű természet oly parkokat állított, hogy drága fűrdőhelyeken unatkozó gazdag emberek nyári lakokat emelhetnének maguknak abból a pénzből, mit a bonton kedveért elvesztergetnek.

Ime bemutatjuk az egyes pontokat:
A *Suparka patak fa-fogója* speciális máramarosi intézmény, mely megkönyíti a faszállítását a távoleső helyekről. A bocskói szódagyár tömémentlen fát szállítat magának ily uton. A havasok alatt levő erdőségekben kivágott és felvágott fát igen nehéz volna, sőt lehetetlen rendeltetése helyére juttatni. Az élelmesség ezzel a móddal megkönnyítette a cselhoz jutást. Az Opressa havas alján, a Rika völgyben ölr fel-darabolt fát a munkások bevetik a gyors vizű, mindig szélesebbé váló Suparka vizébe, mely hozza a tömérék fát egész a gyertyánligeti fűrdő utjában levő gereblyéhez vagy fa fogóhoz, mely a mint képnünk látható — nem erőzt át a hasáb fát. Néha emeletre, toronymagasságig emelkedik a roppant fahalmaz, melyet aztán készen álló szekerek szállítanak a fa-fogóhoz alig pár negyedóra eső szódagyárba. Több helyt van efféle faszőlőpökre építet, ritka ügyességel készített alkotmány, de alakjukra, szerkezetükre mind egyforma, úgy hogy ez az egy kép teljes tájékozást nyújt a Máramarosmegyében levő összes fa-fogókról. Idegenek is kitűnően praktikusnak találják a fa-szállítás ezt a módját.

Az *akna-szlatinai górcz*. Górcznak nevezik a sóbányáknál azt a hóhegynek látszó sárgyot, mely a manipuláció mellett emelkedik. Ide vetik a munkások azt a tömémentlen földes sót, melyet forgalomba nem hozhat a kincstár, mert nem tisztá, előrűstásra nem alkalmas s csupán marhának és a szódagyárnak való. Természetesen a sótermelés, az igazi, jó sónak forgalma oly nagy (egypár millió mázsa bocsát-tatik áruba évenként), hogy e tisztalattan, földes sót kijut a szabadba, de azért folyást őriztetik. Ez a kép az akna-szlatinai górczot ábrázolja, mely meglepő a nézetre a helyszínen. Legforróbb nyáron az a fehér hegy úgy tűnik fel, mint valami olvadatlan hó és a körülte levő zöld hegyekkel, elterülő zöld rétekek pompás ellentétet képez. Ez a hóhegy nem kis bajba kerül a sóbánya-felügyelőségeknek s közvetlenül a sóbaktereknek, mert a szegény sorsu oláhság éjjelenként valóságos csatározást intéz, hogy egy-két mázsát elhódíthasson s aztán a zsidó-korcsmárosnak egy kis pálinkáért odább adja. Esténként valóságos csatározást véz az ember e helyek közelében. Puskaropogás, zaj adja tudtul, hogy a górczot megtámadják s vizsik a sót. Eddig a baktereknek csak vaktöltéssel töltött fiutakkal volt szabad ijesztgetni a tolvajokat és támadókat, de tavaly már annyira ment a faluszlatinai és apszai oláhok bátorsága, hogy az örök erős töltést használták és három oláh halva maradt a csataterén, egy-kettő pedig megsebesült. A só-górczról szomszédos távoltságban van a tulajdonképeni *Kunegunda-akna*, melynek bejáróját képnünk mutatja. Baloldalt a tornyos épület előtt levő csarnokból indul le az ember a nyolczvan ölnyi aknába, hova a lejárás lépcsőn és gőzgéppel vezet. A sóvárok reggel fél háromkor gyülekeznek, három óraker kezdődik a munka és tart délelőtt tizenegy óráig, mikor megszüntetik a munkát. Némelyik sóváro n-gyen forintot is megkeres havonként. A kincstár telket ad, melyre a munkás házat építhet magának, de a telek mindig a kincstáré marad. A munkások, mint munkások a kincstár fenhatósága alatt vannak, mint község a megyéhez tartoznak, bíró, jegyzőt választanak. A máramarosi összes sóbányák mostani igazgatója, *De Adla* Sándor bányatanácsos, a legképzettebb és leglekiismeretesebb bányászok egyike, kit az egész megye szeret, a munkások báványoznak. Helyettese *Schmidt* László szintén kiválóan képzett bányász és bányamérnök.

Két kép a *gyertyánligeti (kabolapolyánai) fűrdőházat* és melléképületét ábrázolja. A kép csak hiányosan sejteti azt a szép helyet, mely meg mindenkit elragadott, ki közelébe jutott. Gyertyánliget Máramaros-Szigettől két órányira van, Bocskótól folyvást sűrű erdőn vezet keresztül az ut, miglen egészen beérünk a fűrdő elé. A fűrdőépület szerény ház, előtte

magasan érő ugrókutál, hova nagy fás ut vezet. A fűrdőház mögötti terület el a harmincz-negyven holdnyi park, melynek egy-két látkepe versenyez a legszebb vidékek látkepeivel. Gyönyörű fenyvesek és gyertyánosok, jobbról folyást és dusan esőrgedező patak, mely az egész parkon végigfut; a fenyvesek közelében a gyógyforrás, az étvágyat keltő pompás vasvasz. E fűrdőnek vannak sétányai, melyek a legnagyobb hősségben sem engednek magukhoz 15°-nál nagyobb meleget. A gyertyánligeti fűrdőt és parkot akarta megvenni Prielle Kornélia jeles művésznőnk, de a kincstár egyelőre megtagadta, mert a két év előtti medveadászat alkalmával Rudolf trónörökösnek annyira megtetszett ez a vidék, hogy maga és kísérte számára itt akarja felépíttetni vadászkastélyát. A látogatott fűrdőnek roppant hasznára válnék ez az összeköttetés.

Fehérpatak és Trebusa, a rahói utban fekszik Máramaros megye felső része felé, négy órányira M.-Szigettől. A kincstárnak itt vasgyára van, melyben azonban az üzletet nem sokáig folytatták már, mert a művelte többé került, m. n. t. ha a vasat külföldről hozták volna. Fehérpatakot Trebusától a Tisza választja el, az előtt két külön község volt, de most közigazgatásilag is egyesítve van. Trebusán van a Köz Frigyes-féle zománcozó gyár, melynek munkái nagy érdekűdést ébresztettek mindenfelé, külföldön. A zománcozó gyűgylek maga Köz találta fel s igen czélszerűnek bizonyult. Kár, hogy újabb időben az elrejtett helyen levő s kellőleg nem ismertett gyár nem talált elég munkát s működését valószínűleg csakze ében folytathatja. Fehérpatak-Trebusa vidéke erdőgazdag; az oda vezető ut a legszebb közé tartozik, a fecsoportozatok mind megannyi fabokretának tűnik fel. A Fehérpatakra vezető uton, Lonkához közel látható a «Zsidó szikla», mely három lengyel zsidó alakját ábrázolja oly élethűségben, mintha nem is a természet, de valamely szobrász vésője alkotta volna. A ki látta e különös szikla-alkozatot, nem állhatja meg, hogy hosszú percekig ne szüneteljen az uton s meg ne nézze hosszasan.

Bogdáni orosz legény és orosz leány, továbbá a *kabolapataki oláh legény és oláh leány*. Mutatja a különbséget a két nemzeti viselet közt. Orosz legény és leány kocsukot, ujjatlan, mellényforma zubbonyt visel, mely gyapjuszövetből vagy bőrből készül. A legénynek további viseletéhez tartozik a homlokról hátrasmított hosszú haj, piroz vagy sötétbarna szövetű posztónadrág, csizma, széles kalap, oldalán az elmaradhatlan tarisznya. A leányé hátrasmított haj, fehér gyöngy- vagy virágkoszorú, nyakán szalag vagy ezüst huszasokból fűzött ékszer, kettős szines szoknya, mely a mód szerint selyem, gyapjú vagy vászon, hozzá piroz csizma. Az *oláh legény*: elől megnyírt, de azért szemig érő haj, bő nadrág, bocsok, fűrtös guba, rövid ing, mely alatt szárgombos nagy tuszó, hol pipáját, dohányját és pénzt tartja. A leány viselete: ing, rajta kettős szoknya, katinca, nyakán kendő, lábán csizma, szintén kocsukot, de rövidbebet visel, mint az orosz leány. A kötő szine hol piroz, hol zöld, a nyakbavaló keszkenő leginkább fekete. Nyakukon gyöngy-sort viselnek. A bogdáni és kabolapataki legények és a leányok a legszebb orosz és oláh legények és lányok az egész megyében.

A rajzunkon látható két fiatal párt mutatják be, nemzeti viseletökben, a trónörökösnek, mikor Máramarosban vadászott. Az orosz legény és orosz leány nem volt feltűnő, míg az oláh legény: *Kodra* Juon, 23 éves, izmos, finom arcú ficsor és a 18 éves *Orrim* Anicza az egész vadásztársaság figyelmét magára vonta. Ilyen gyönyörű oláh leányt, milyen ez az eredetiben, Vastagh György sem festett még. Ha a legszebb paraszt-szépesség albumát kiadná valaki, *Ovrim* Anicza az első helyek egyikét érdemelne meg. Az előkező társaság akkor még énekhangját is szerette volna hallani, de a lány igen elfogult volt. Mikor azazk biztatták: «Ne féljen, hisz a főherceg is csak ember!» a leány félénken föltekintett s azt mondta: «Mégis csak király!» — *Pausinger* udvari festő le is rajzolta, le is fotografizta a szép leányt. A mi képnünk *Molnár* Antal szigeti fényképész műve után készült.

SZÉFFALUDI.

A TRÓNÖRÖKÖS GÖRGÉNYI UTJÁBÓL.

(Maros-Vásárhelytől Görgényig.)

«Minő utirajzot lehet írni arról a hat mérföldnyi vonalról, melynek még az a szerencsétlenség is megvan, hogy *illion* van? Mai napig már csak a középfarkai, a délamerikai, ausztráliai leírások lehetnek — érdekesekek. Bizony jobb lesz, ha leteszi ön tölbat, s a rajzolatás helyett, mint közvényes ember, a zsábonyiczai fűrdőt használja szorgalmasabban. . . . Efféle ellen-vetéseket hallok lelki füleimmel; de, mivel az ember a sós tóban nem uszkálhat örökké, üres óráimat egyebek mellett most arra is felhasználom, hogy a királyfi eme hat mérföldnyi utját lerajzoljam, már úgy, hogy koromból készült tintával, egy rossz oláh viskóban, egy kis szerény tetején lehet.

Tebát *Maros-Vásárhelyen* voltam. Már kis iskolás gyerek koromban tanultam volt, hogy Maros-Vásárhely város Erdély közepén fekszik; a mit ha elfogadunk, akkor nem mond igazat a népdal, midőn ezt énekl: «Gyere rózsám Enyedre, ott a világ közepe.» Igen is, nincs igaza, mert a népdalnal sokkal komolyabb czirkalom azt erősíti, hogy nem Enyed, hanem Maros-Vásárhely a világ, már mint az erdélyi világ közepe. Az ország közepén, a Maros balpartján fekvő városról azonban nem írok sokat, mivel a keleti vasut egyik zsákutcája idáig jöven, a gőzparipa hátán ide-vágtatott turisták már előttem minden érdekkest kihalásztak, s én legfőképpen egy pár érdekesség száraz keszeget tudnék felmutatni. Annyit mégis ki kell emelnem, hogy Maros-Vásárhely gyorsan halad elő csinosodási tekintetben is. A hat év előtt történt nagy tűzvész után épült palotaszéri épületei, az utcák szélein mostanában készülő járdák, a szépen rendezett Elbasétátér, a mindinkább szaporodó szép kirakatu kereskedések, a főtér legszebb pontján levő impozáns állandó színház (melyet ma még csak képzeltben látok), a 12—13 czernyi lakossal bíró városnak már városias szint kezdenek adni. Mind szép dolgok ezek; mind meglepéssel, gyönyörrel nézi ezeket az ember, de nekem mindenekelett a város páratlan fekvése tetszik. Egyik része lankás oldalon van, s azon a részen sok szép magasan fekvő utca szeli hosszában és széltében a felső várost. E városrészt fűtöztája a «Szentmiklós-utca», mely megjárni ut-nak is; ebből ágaznak szét a többiek. Hogy mily vonzó, kedves hely ez, kitűnik abból, hogy a tudomány és művészet is a ki nagy fenőt akar látni, az a herbusi raktár gerendáit nézi meg; a 10—12 öl hosszú és 3—4 láb átmérőjű feynyörönök szelében találhatók ott. A soha az előtt fejszét nem látott szűz havasok óriási jönek ki most a görgényi uradalom renegeteiből.

A Görgény folyó völgyében utunkba eső községnek közli *Görgény-Sóakna* (Zsábonyicza) érdemel megemlítést, só-fűrdőjéről. A hagyomány szerint ma a rómaiak aknázták itt a sót. Most a főakna helyén egy többi olái mélyesség, jókora terjedelmű sós tó áll, mely körül szobákat, kádas meleg fűrdőket csináltatva, haszonber utján használjatja a kincstár. Hülés, közsvény ellen hatásos fűrdő, melyet távolabb vidékiek is látogatnak.

Innen kezdve kerül el a híres *Mocsár* nevű tölgyes erdő, mely Görgény-Szentimréig tart. Sok rege él a nép között az óriás tölgyfákról, melyek egyikének odvából a monda szerint nemrég dült ki a Rákóczi korában beleszorult labancz, egész rüsztungjával együtt; másika pedig épen az a fa volt, melynek megszártított makkjával lövdözötte Ráthonyi a görgényi várból az ostromló németeket.

A Görgény völgyének egyik elszélesedett medenczében a völgy közepéből nyúlik égfelé a *görgényi* sziklavár, mely az alatta elterülő Görgény-Szentimre községre tekint. A Rákóczi-kor egyik történeti emléke ez. A mult század elején szerepelt, s Erdélyben Rákóczi Ferenc erdített helyei között utolsó volt, mely meghódolt a császári hadaknak. A csigant ma is megvan, mely a sziklavár déli oldalán indulva fel, az éjszakai részen jut a tetőre. A vitez hajdu tanyáját most cserjék és korhadat vadfák borítják. A nem rég fennállott kápolna is leomlott, s romjai fölött sivitva rohan el a havasokról jövő hideg szél. A várdomb nyugati lábánál vannak az uradalom épületei, csinos parkkal; az abban levő tóból kiemelkedő híres

szigetét Stefánia-szigetnek nevezte el a nép szeretete. A múlt év október havában itt volt szállva a trónörökös, s most ide jó megint ez évi őszi vadászatokra.

A tavalyi sikertelen vadászatnak oka az volt, hogy későn tartott meg az, s a maczkó már elvonult a rengeteg mélyébe, hol nem lehetett fölkergetni. Szeptember havában a vén bozontos Leány- és Szalonnávar fölött lebecsütközik a falvak szántóira, s az őszi csemegézést kukoricával fejezi be; mikor is két lábon járva egész öllel veszi magához a tengeri szalakat s úgy habzsolja be a málnának valót, melyet sovány szikes földjén kapálgat a zsábonyczai és adorzáni jámbor román atyafi. A görgevényi sziklavárról páratlan kilátás nyílik a havas hullámváz csúcsai felé, melyek között sűrűn váltakozva tűnnek elő a szép vadregényes havasi tájak.

GERGELY LAJOS.

KÖLTÖZŐ MADARAK A VILÁGÍTÓ TORONYNÁL.

A magas világító tornyok, melyek nagy messzeségben, olykor több mérföldnyi távolság-

egyebet nem látnak semmit, feléje veszik utójukat. Sebes röpülésök közben elvesztik a távolság érzetét. Maga az ember is elveszti azt sötét éjszakában, midőn ismeretlen vidéken barangol. Nagy távolságban levő világosságot olykor igen közelvönnek tart, a közeli meg úgy tűnik fel előtte neha, mintha jó tova lenne még. A madár tájékozási képessége még kisebb lehet, mert az a levegőben röpi, a hol minden tájékozató jel elveszett. Mikorra észreveszi, hogy a fényes pontnak közvetlen közelébe ért, akkor már késő van megállani. A sebesség, melylyel repül, előre viszi. Nem bir hirtelen megállani, s nagy erővel ütdök neki a lámpának, bezuzza olykor annak erős üvegét, összezuzza saját magát is, s holtan hull alá a földre.

Még inkább előáll ez a tenger világító tornyainál mint a hajólámpáknál. Egyes madarak egész esztendőn által akadnak, a melyek ott lelik végüket. A nagy világosság nagy távolságból vonja őket, s jóformán mind az a madár feléjük veszi útját, mely a vidékkel és a tümenynyel ismeretlenül megjelen éjjel azon a vidéken, a melyet a torony fénye bevilágít. A

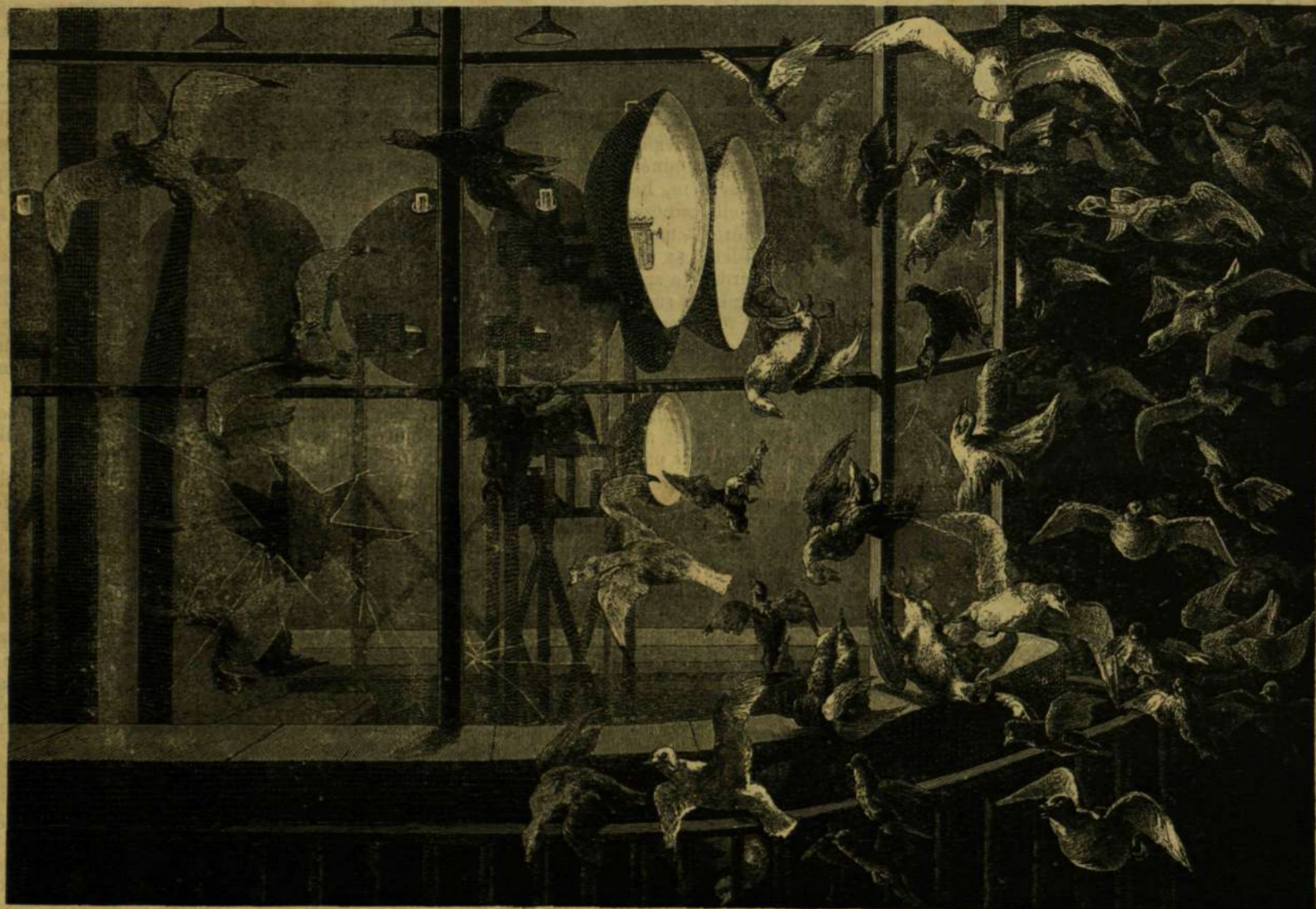
megsérült madarakat, és azokat, melyek csak elkábultak, s reggelre talán tovább állának. Az ütődés néha oly erős, hogy a legvastagabb üvegtáblákat is összezuzza, melyekkel a világító tornyok lámpái el vannak látva.

Sajátságos, hogy viharomádár egyetlen egy sem veszi el életét ezen az uton. Nem megy neki a lámpának soha. Azzal a sajátságos tempóval, melylyel ez a madár legsebbebb röpülés közben is megbir egy pillanatot állani, azután egyetlen szárnycsapással más irányt ad utjának: kikerülök még az utolsó pillanatban is a veszedelmet s a lámpa mellett sértetlenül mennek tovább.

Képünk egy költöző vadkacsa csapatot tüntet föl, a mint éjjeli útjában neki megy a cuxhaveni világító torony lámpájának s ott összezuzza magát.

EGYVELEG.

* Az amerikai nemzetközi vasut, mely mellett Helper Román mérnök Missouriban agítal, tudvaleg a Behring-csatornától a Horn-fokig egész

KÖLTÖZŐ MADARAK A VILÁGÍTÓ TORONYNÁL.

ban világítják be a sziklás partokat, nemcsak a hajósnak nyújtanak tájékozató pontokat, magok a tenger madarai, midőn hosszú vándorlásuk közben a tengeren éri őket az éj, általuk vesznek további irányt.

A költöző madár sokszor eltéved, sokszor elfárad a tenger fölött. Ilyenkor jó pihenőt nyújt neki minden tárgy, a mely kimagaslik a vízből s nyugalmat keres a legveszedelmebb helyen. A földközi-tenger vidékeinek lakói — mely tenger fölött a nagy huzások elvisznek — jól ismerik a madarak e tulajdonát. Észak-Afrkában, Sziríában, sőt a görög szigeteken is nagy csapatokban szokták összefogdosni, részben agyonverni a fáradt fürjeket, foglyokat, melyek pihenni a partra ereszkednek. Jól ismerik e szokásokat a tenger hajósai is. A költözés ideje alatt olykor egész madár-rajok ereszkednek le a hajókra, hol a matrók azután nagy vágygál várják őket, mint biztos pesenyét, mely egyhagu étkészésökben egy kis változtatást eszközöl. Éjjel pedig a hajólámpák körül még gyakrabban mutatkoznak a vándormadarak. Röpülésök közben meglátják a lámpafényt,

madarak, melyek a nyár vége felé huzni szoktak, éjrele éjre menvén egyik vízről a másikra, nevezetesen a vadkacsa, igen nagy számban szoktak ott megjelenni. De közbe más madarak is, nevezetesen sármányok, verebek, seregélyek, stb.

Az északi és keleti tenger vidékein valóságos ostromnak vannak kitéve a világító tornyok lámpái abban az időben, midőn a nagy költözés ideje elérkezett. A kacsa éjjelente nem egyik vízről a másikra mennek többé, kettesével-hármasával, vagy huzával-harminczával, hanem folszedelőzködik lassan egy egész vidék lakosága, s százakra és ezerekre menő számban megy egy néhány nap alatt délibb fekvésű helyek felé. Ilyenkor Kielben, Cuxhavenben, Hamburg és Bréma vidéken valóságos nagy zsákmányokat szereznek belőlük a világító tornyok őrei. Olykor egész csapat esik neki a toronyra, a hátul jövők maguk előtt hajtják az elől menőket, s odavész egyszerre egész csapat. Reggel ott hevernek összezuzott fejjel a földön. Az örök néha vizslakutyákat tartanak szolgálatukban, melyek összefogdosják a

Amerika hosszában elnyulna s 1892-re, Amerika fölfedeztetésének 400 éves jubileuma alkalmára készülné el. A költség természetesen igen jelentékeny. A vasut az északi szélesség 65 fokától a déli szélesség 55 fokáig haladna s így nyílegyenesen 7500 mérföld hosszú volna, de ha a szükséges kitérésekre 25%-ot veszünk, mintegy 9500 mérföld. Amerikában a sinekre általában lábanként 50 font súlyt számítanak, így az egy vágányu vasutnál 836,000 tonna sin volna szükséges, de mivel a forgalmi élnétség következtében kétszáz sinekre számítanak, még egyszer annyit kell venni. A további számítások óriási számokat eredményeznek.

* A leghatalmasabb villamos lámpa jelenleg Brush nagy reflektora, mely a londoni kristálypalota főtermét fogja a villamos kiállítás alatt megvilágítani. Ez egyetlen lámpa oly nagy világot ad, mint 160,000 gyertya, vagy 10,000 utzeai gázlámpa. A szükséges villamoság előállítására 40 lőerejű gőzgép kell.

* Az első tudományos lap Németországban most kétszáz esztendeje jelent meg „Acta Eruditorum Lipsiensium” czim alatt Lipesében Menke Ottó tanár szerkesztésében, ki egész 1707-ig volt szerkesztő.

TORMA ZSÓFIA.

A komoly tudományok egyik nehéz ágának, a régészetek egy alapos művelőjét kívánjuk bemutatni az alkalommal ama derék nőben, kinek neve e sorok fölő van jegyezve.

Rég túl vagyunk azon az elfogult fölfogáson, mintha a komoly tudományokkal foglalkozás egyáltalán ellenkezne a női hivatással, vagy mintha általában is kizárná a nőknek a férfiuétől különböző természete. Egyes nők példája ugy is elég czáfolat e téves véleményre. Mindazonáltal jól esik, ha éppen a magyar nők közül merülnek föl olyanok, kik magasra bírtak emelkedni a tudomány egyik-másik ágában, s nem csak itt a hazában, de már a külföldön is ismeretessé bírták tenni nevüket, a velők hasonló tudományágakat művelő férfiak sorában.

Ezek közé tartozik Torma Zsófia, kinek arczképét az alkalommal bemutatjuk. A történelmi és azzal rokon tudományok iránti hajlam, ugy látszik, már családja véreben van. Atyja Torma József jelentékeny erő volt az ebrédesi korszak alatt Erdély közelében, ki nagy előszeretettel foglalkozott történelmi buvárlatokkal s lelkiismeretes szorgalmat fordított az okiratok tanulmányozására. (Lásd V. U. 1865. évi 52.

*) Testvérbátyja Torma Károly pedig korunknak egyik legképzettebb s legszerencsésebb régiségbuvára, kiről bőven megemlékezett lapunk 1880. évi 47-ik számában s kiről ezúttal egyebet említeni nem kívánunk, mint azt, hogy az aquineumi amfiteatrum mintaszerű föltárását az ő buzgalmanak köszönhetjük.

Atyjának, testvérbátyjának szenvedélye, a történelemmel foglalkozás neki is már kis korában osztályrésze volt. Szolnok-Dobokamegye Csicsó-Keresztur helységében, a hol született, édes atya egy római lakóházat ásott ki birtokán. Ugy látszik, ez volt nála is, Károly bátyjánál is az a véletlen körülmény, mely később egész életüknek megszabta irányát s működésüknek a régészeti kutatások terén a sikert biztosította. Károly kizárólag a római régiségek buvárlatának szentelte magát, míg Zsófia inkább a neolith korszakot választá szakmájául, vagyis azt a kort, a midőn az ember már közzörülni kezdé primitív kőszerszámit, foglalkozni kezdett a földműveléssel s nomád életmódjából lassankint átment az állandó megtelepülésre.

Torma Zsófia szülői házában gondos édes anyja vezetése alatt nyerte első nevelését. Majd Szatmára vitték egy nőnevelő intézetbe, honnan kikerülve, néhány évig magán szorgalommal folytatta tanulmányait, mire egy férjezett nővérehez ment, kivel több éven át vett részt a házi gondok vezetésében s nagy gonddal nevelte nővére gyermekeit, kinek nevelését a tanítók és tanítónők segítségével befejezván, minden idejét választott tudományának szentelheté.

Első föladatául tévé Hunyadmege tertiar-korszaki telepítvényeinek átkutatását, melynek eredménye egy gazdag gyűjtemény lön a harmadkori medenczék fauna-képződményeiből. Geologiai és archéologiai kutatásaiban is oly szerencséje volt, hogy leleteinek száma ez idő szerint már meghaladja a 15 ezert. Oly gyűjtemény ez, melynek kevés párja akad a magán-gyűjtemények között, s mely egyik büszkesége volt ugy az 1876-ki budapesti, mint az 1880-ki berlini régészeti kongresszusnak. A ki az oláh népet ismeri, a mely pedig a tudomány ez ágára leghálásabb területeket lakja, s mely bábónás ellenszenvvel viseltetik az ő szántóföldjein szándéktól turkálások ellen, és elképzeli hozzá az ottani talaj- és időjárás viszonyokat, be fogja ismerni, hogy a tudományomjainak nem csekély adaga szükséges ahhoz, hogy valaki elszánja magát e fárasszó s néha plane veszedelmes buvárlatokra, miket sokszor fegyveres kézzel szükség megvédelmezni az elfogult nép beavatkozása ellen, mely nem érti meg, mikép teheti ki magát valaki esőnek, fagnak, nehéz, farszató munkának, napokat igénylő gyaloglásoknak ös-

erdőkön, mocsarakon át néhány rossz edény, cserép vagy tüzkő kedvéért, — ha csak mincseknek valami ördögös cseljei.

Ama tudományos eredmények között, melyekkel Torma Zsófia az anthropologiai, illetőleg az archéologiai buvárlatok terén a külföldi tudósok méltánylatát is megnyerte, legnevezetesebb az a fölfedezése, hogy már a történelem előtti idők emberei is használtak írásjegyeket. Præhistorikus eserepeken már az előtt is találunk relief-jegyeket; ezek azonban oly kevésbé különböztek egymástól, hogy azokat senki se tartotta betűknek, hanem a készítők jegyeinek, mértékjelzőknek, stb. Torma Zsófia leleteinél azonban, edényfenékeken, agyagkorongokon, apró bálvány-alakokon stb. igen sok sajátos írásjegyek voltak láthatók, épegy, mint Schliemann trójai leletei. Torma Zsófia most határozottan azt állította, hogy e jegyek az őstulajdonosok valóságos írásjegyei s négy esztendőn keresztül vitázott az ezt tagadó czéhbéli archéologusokkal. Azok a tudósok ugyanis, kik Róma, Egyiptom, Assyria történetét főnmaradt írásjegyekből szólaltatták meg, határozottan ellene szegültek annak a nézetnek, mintha már korábbi nemzedékek is képesek lettek volna gondolatainknak írással rögzítésére. De miután

TORMA ZSÓFIA.

Schliemann trójai jelvényeit a világhírű oxfordi nyelvbuvár Sayce cyprusi syllabariumnak ismerte föl, mely a babyloni-hittita hieroglyphikából képződött s miután kiderült, hogy Torma Zsófiának a Maros mentében a tordasi lapályon talált leletein a vesetek a trójai leletekével nagyjából azonosok: a tudósok minden ellenkezése azonnal megszűnt s kétségelenné vált, hogy annak az állításnak van igaza, melyet a magyar tudós nő mondott ki legelőször s mely mellett csak egymaga harszott sok ideig. Egy kitűnő assyriologus maga is tüzetes tanulmány tárgyává tette e jegyeket s határozottan írásjegyeknek ismerte föl.

Maga Torma Zsófia most e nagy tekintély véleménye által is támogatva, egy monographián dolgozik, mely nagyfontosságúnak ígérkezik lenni az anthropologia és régészet s ez által az egész emberi művelődés történelmi kutatásának terén s melyben be akarja bizonyítani, hogy Erdély őslakóinak keleti kulturájához, s ahhoz, hogy Trója és a régi Dacia hajdani lakói thrák származásúnak voltak, kétség alig fér, valamint azt is, hogy a leletein látható vesetek valóságos és oly írásjegyek, melyek ha nem bizonyulnának be azonosnak a cyprusi syllabariummal, kétségtelenül azonosok a kisázsiai eredeti syllabariummal, melyből nemesak a cyprusiak, de a kisázsiai, trójai és dák külön-

böző népek írása is származott. «Egy új horizontja tárult föl itt a tudománynak» írja Sayce jelentésében.

Ujabb adatokra vél Torma Zsófia akadni a régi Dácia fővárosa, Sarmizegethusa romjainak már meg is kezdett kutatásában. E város, mely a római hódítás után Ulpia Trajana nevet nyert, közel fekszik Szászvárosához, az u. n. Várhelyen. Régi neve annyit jelent, mint szármata — város, — vár, — tér, s a római Trajánoszlopon látható szarmata és dák öltözöttek is arra látszanak mutatni, hogy Dácia őslakói szarmaták voltak. Megeshetik tehát, hogy valamint Trójában hat, itt három eltemetett kultúrreget sikerülend föltárni: a szarmata, a dák-géta és római korszakét, s hogy a dák-géta nép rokonsága a trójai dákokkal is kiderül.

A hunyadmegei régészeti egylet által időkben Torma Zsófia részvelete mellett itt történt ásatásánál a napistennek, Mithrasnak szentelt templom omladéka között több relief Mithras-votív táblát találtak márványból föltároltak, továbbá Mithras szoboresportokat, márványból és homokkőből különböző nagyságban és állásban, több más márványszobrocskát és föltárolás oltárokat, öt syriai istenek és egy családnak a nevével. Ezek közül a családnév és egy istennek a neve a Palmyrában talált föltárolásokban is előfordul.

Már Torma Károly is azt igyekezett bizonyítani, hogy e helyen a rómaiak syriai legiója táborozott s ez állítását megerősíti a fönnebbi lelet.

Torma Zsófia a lehetőségig mindig részese volt mind ama törekvéseknek és vállalatoknak, melyek által kedvező tudományának szolgálhatni vél.

Részt vett a kolozsvári muzeum megalapításában s tagja lön számos anthropologiai és régészeti egyletnek. Leleteinek másodpéldányait egyleteknek, iskoláknak ajánlkozta s daczára, hogy költséges buvárlatait mind idegen támogatás nélkül saját költségén végezte, — jótékony keze mindig tudott juttatni más nemes czélokra is. Iskolák építésére, kulturintézetekre mindig örömet áldozott s jószágán maga állított föl magyar népiskolát. A nyomor, a szerencsétlenség se megy el tőle üres kézzel, ha hozzá folyamodik. Szóval Torma Zsófia nem csak tudós nő, a kinek híre már Európa tudósai előtt ismeretes, hanem valódi nő is, a nő résztvevő, számközo szívvel s a mellett lelkes magyar honleány, a kihez hasonlót többet adjon az ég e hazának.

KOSSUTH LAJOS A SAJÁT SZÜLETÉSE NAPJÁRÓL.

Tálya város ág. evangélikus hitvallású egyházának lelkésze, Hajász Pál ur 1874-ben levélben megkereste hazánk nagy fiát, hogy miután a születésére vonatkozó adatok, az anyakönyvekben történt tüzrongálás miatt hiányosak, sziveskednék azokat, a mennyire lehetséges volna, kipótolni.

Kossuth Lajos erre szintén levélben válaszolt, s e levélből a hírlapok útján nyilvánosságra is jutottak egyes adatok. A levél maga azonban egész terjedelmében még eddig nem közöltetett. Lapunk egy olvasója, K. B. ur Kassáról, most az érdekes okmány másolatát elküldte nekünk s mi nem tudnánk méltóbb emléket nyújtani Kossuth Lajos nyolcvanadik évének fordulójáról olvasóinknak, mintha közöljük ama sorokat, melyekben ő maga nyilatkozik születésének ő előtte ismert körülményeiről.

Kossuth levele imigy szól:

I. T. Hajász Pál ev. lelkész urnak, Tályán.

Baracono di Collegno, Prov. di Torino
Május 4-én 1874.

Nagytsiztetül Lelkész Ur! Én ugyan bármilyen nagy emberre nézve is, annál inkább igénytelen személyemre nézve, nem magánjogi, hanem

tette, Josefstadban volt két évig fogva, majd onnan kiszabadulva, 1858-ig fel volt függesztve az ügyvédség gyakorlásától. Ekkor ismét folytatván ügyvédi pályáját, igen keresett ügyvéd lett s újabbán az aradi ügyvédi kamra elnökéül választá. Jellemzi őt az eset is, mikép lett gr. Gyulay tábornagynagy aradmezei urodalmának ügyvédje. A gróf ügyvédet keresett, s a folyamodók közt volt Náray is; a kérvénynek azt írta alá: «volt jofestáti fogoly.» A tábornagynagynak feltűnt, hogy neki, a császári főtisztnek így ajánlja magát valaki; tudakozódott és a vége az lett, hogy az a három szó győzött a többiek bizonyítvány-halmaza fölött. Temetésére a függetlenségi párt képviselőket és koszorút küldött; az aradi ügyvédi kamara pedig részvétartatot intézett családjához.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Dr. Erőssy Ernő, Biharmergye főorvosa, 32 éves korában, Nagy-Váradon — Turcsányi József, a gr. Apponyi-család uradalmi nyugalomát ügyésze, 78 éves korában, Nagy-Apponyban, hol a grófi család kívánságára a családi sírboltba helyezték el. — KAAN AGOSTON, ügyvéd, a fővárosi hatóság képviselője, 60 éves korában. — CSOLOSZ PÁL, ügyvéd, ki negyvenhét évig szolgált Sziget városát, 82 éves korában, Máramaros-Szigeten. — SZABÓ BALINT, árvászéki elnök, Debreczenben; ugyanott dr. SZANTAY JÓZSEF, 78 éves korában. — VINCZE SÁNDOR, városi közigyám, 57 éves korában, Békésen. — ALAPI SALAMON VINCZE, a szabadságharczban honvédfőhadnagy, a bozoki urodalom rendelkező tisztje, 57 éves korában, Bozokon. — STRENCZY BODÓ, volt városi törvényhatóság tag, 78 éves korában, Budapestben; ugyanitt ROZICZY DÁNIEL, gazdag magánzó, 58 éves; BOLBER AGOST, vagyonos polgár, 63 éves; RIPPERT AGOSTON, nagypáros, 53 éves; MÉNCS MIKLÓS, háztulajdonos, 48 éves korában. — HUSZKA MIHÁLY, ügyészégi hivatalnok, 46 éves korában, Debreczenben.

SZILVA AGOSTONÉ szül. Kovács Anna, Szeged város érdemes főkapitányának derék neje, 27 éves korában, Görbersdorffban, hová gyóglulást keresni ment, s honnan holttestét Kecskemétre, a családi sírboltba hozták. — ÖZV. FERÉNYVÉNYÉ született Cseőghó Amália, jótékony és széles körben tisztelt matróna, 78 éves korában, Kismartonban. — PÁRSY GYÖZÖNÉ szül. Bárány Ilka, a csáktornyai állami tanítóképző intézet tanárának neje, 20 éves korában, Csáktornyán. — TORDAY GÁBORÉ szül. Ku-

recska Anna, dr. Torday Ferencz ismert fővárosi orvos édes anyja, 72 éves korában, Budapestben; ugyanitt ÖZV. BOISICH ALBERTÉ szül. Beil Hermina, jótékony gazdag nő, 83 éves; STEYL MARIA, dr. Steyl fővárosi orvos leány, 22 éves; RECHTLERNÉ szül. Hoffer Róza, vasuti tisztviselő neje, 57 éves; OROSZY HENRIKÉ szül. Horovitz Fanni, 70 éves korában. — SOMOGYI GYULÁNÉ szül. Drjcz Etelka, 38 éves korában, Pilis-Maróton. — ÖZV. BALOGH FERENCZNE született Királyi Paula, Esztergomban. — ANTON ADOLFÉ szül. Wagenhuber Anna, Magyar-Ováron. — LÖRENCS ALBERTÉ szül. Székla Karolina, 42 éves korában, Csik-Tapolcán. — ÖZV. MILKÓ JAKABÉ szül. Hirsch Katalin, 91 éves korában, Szabadkán; ugyanott ÖZV. FARKASÉ szül. Stiebenburger Amália, 72 éves korában. — ÖZV. JANKY FERENCZÉ szül. Ajtay Teréz, Verespatakon. — FLEISCHMANN MÓRNÉ szül. Filcz Róza, 21 éves korában, Debreczenben. — SZAKSON JÓZSEFNÉ, a rimaszombati postahivatali főnök neje, 27 éves korában. — POPOVICS ZORICZA, Popovics Sándor miniszterelnökségi fordító 17 éves leánya, Budán.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Öreg Márton a verki. Erre nem mondjuk azt, a mit a verse. Amár nem válik be «rajz»-nak, a hogy azt mostanában érik, inkább egy kis novella, s annak is még igen kezdő munka, de tehetségre mutat s gyakorlat és tanulmány által szebb jövő első lépése lehet. Csak kitérítés.

Anna. Rajz. Akárki biztatja, mi nem biztathatjuk. Hát rajz ez? Egyetlen tételből áll s az is hihetetlen; indokolva, rajzolva, árnyalva, semmi sincs. Egy név, s pontum. A ki ilyet ír, s a ki ilyenek irására buzdit: annak fogalma sincs az irodalomról. Higye meg, igen figyelmesen elolvastuk, első betűtől az utolsóig, a mi nem is nagy szó, mert az egész rajz nem tesz ki egy nyomtatott hasábot.

A rovarkok lélektanához. Érdekes; közölni fogjuk. S-r. A beküldött költemények nem épen elveendő; mindenikben mutatkozik valami figyelmet ébreztető. «A törpe kor» nemes dagálya, ha mosolyra indit is tulzása által, alapjában helyes; a «Czigány», bár sokszor előfordult gondolatot ad, elég csinosan adja; a szerelmiekben sem igen van új, de tiszta hang esendül bennök itt-ott; s a műfordítás is (Kernertől), egy kis csiszolással, megjárna. Szóval: ha a szerző

még kezdő s fiatal: jövőjéhez reményt köthetünk. Félretehették ezeket, hogy egy év múlva beküldendőkkel öszemérhessük. Nem közölhetők. A hűtelenség (Sz. L.). — Pillangó száll. — Töprengés. — Mustafa. Zora rudi. A rövid sorokon, a rim miatt az erőltetés néhol nagyon is érezhető; magyartalanság is (Raduval én — az új párt képezém) bántja itt-ott a fillet. Ily könnyű dolgokat, melyeknek egész becsé a hang közvetlenségében s naivságában fekszik, vagy könnyen s természetesen, vagy sehoggy sem kell fordítani.

HETI NAPTÁR. Szept. hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestans, Görög-Orosz, Izraelita. Rows include dates from 21st to 30th of September with corresponding religious events.

Kold változásai. Utolso negyed 4-én 3 óra 34 perczk. regg.

Tartalom.

Szöveg: Huszonöt napos hadjárát. — A kairói temetőben. — Mátrai képek. 1—6. Költemény. Páasztótól. — A házivartar. Elbeszélés. Irtá Puskin Szergejics Sándor. Oroszból ford. Csopely László. — Máramaros képek. Szepfaludtól. — A trónörökös görögnyi utjából. (Maros-Vásárhelytől Görögnyig.) Gergely Lajostól. — Költöző madarak a világító toronynál. — Egyveleg. — Torma Zsófia. — Kossuth Lajos a saját születése napjáról. — Kossuth a magyar szépirodalomról. — A rendőr. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Halálóások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár. Képek: A kairói temető. — Mahmud Férmi pasa mint fogoly. — Az egyiptomi haroztérrel. «Add meg magad!» — Máramaros képek: 1. 2. Kabola-pataki oláh legény és leány. 3. 4. Bogdái orosz legény és leány. 5. 6. Gyertyánligeti fürdő és épületei. 7. Fehérpatak és Trebusa. 8. Az akna-szlatinai sóakna bejárója. 9. Fafogó gereblye. 10. Az akna-szlatinai sógorcz. — Költöző madarak a világító toronynál. — Torma Zsófia.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér. 6. sz.)

Kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket elfogad BÉCSBEN: Dukas M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbastei 2.

Egy hatszor hasábzott petitsor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

20 nap alatt meggyógyul minden hökhurut a számos esetben jelesen bizonyult hökhurut-pasztillák. Dr. Steiner Márton, gyermekorvostól. Bécs-Meidling, Hauptstrasse 10. E pasztillák a hökhurut ellen mint védszer lesznek járványoknál vagy megbetegedés esetében a család körében sikerrel alkalmazva. — Egy dobozzal kimerítő használati utasítással együtt 2 forint 50 kr. o. 6. Főszállási raktár: Bayer Hungo gyógyszerárta „a római császárhoz” Hécs, L. Wollzeile 13. — Eredeti bizonyítványok ugyanott.

A szép Bajusz az ifjú legfröbb díszje A bajuszatlan nem talál a lényoknál szerelmére. Bajusz nélkül nincsen esök. A kinek még nincs bajusz, az csak azonnal rendeljen egy szelencze Musbacher ba zsamot Paul Bosse, Frankfurt/Main, Schillerstrasse 12. Bámúni fogja az erecsünyt. Doboz az egész ausztria kirodalomba bérmentes megküldés mellett 1 Fl. 80 Kr. a pénz beküldése vagy utárvétele mellett. A meg küldés váin mentes.

HAZAI TERMÉNY! CSÉPLÉSI IDÉNYRE ajánlunk kitünö minőségű TÖMÖR (DARABOS) SZENET három minőségben mozdonyok (Locomobile) fűtésére. GYÁRSZENET, gyári célokra, minden hazai vasút-állomásra szállítva, igen jutányos, mérsékelt árak mellett. Északmagyarországi egyesített kőszénbánya- és iparvállalat-részvény-társulat Budapest, V. Erzsébet-tér 10. sz. (Utányomat nem díjaztítik.)

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható: NÉPSZERÜ NEMZETGAZDASÁGTAN. A FRANCZIA AKADÉMIA ÁLTAL A LEGELSŐ DIJJAL KORONÁZOTT PÁLYAMŰ. IRTA BLOCK MÓR. A tizedik kiadás után fordította s a nép- és iskolai könyvtárak használatára átdolgozta DOBÓCZKY LAJOS. Ára füzve 40 krajczár osztrák értékben.

AZ 1844-İK ÉVBEN ALAPITOTT BUTORRAKTÁR BUDAPESTI 2. ASZTALOS-EGYLET V., NÁDOR UTCZA 14. SZÁM ajánlja mindennemü asztalos és kárpitozott butorait. Mint saját szolid készítményei mindenko: jutányos áron s jótállás mellett adatnak el. Elfogad továbbá minden e szakmába vágó megrendeléseket; vidéki rendelésekre legnagyobb figyelem s pontosság fordítatik. 681

MAGYAR CSÓDTÖRVÉNY 1881: XVII. TÖRVÉNYCZIKK. IRTA Dr. HERCZEG MIHÁLY. I. RÉSZ: ANYAGI JOG. Ára füzve 1 frt 60 kr. Ára füzve 1 frt 60 kr.

Cs. kir. kizáról. szabadalm. czipőgyár. TOBB KIALLÍTÁSON ERDEMEREMMEL KITÜNTETVE.

TEMESVÁRY MÓR czipőgyárna BUDAPESTEN, király-utca 1. sz., b. Országle ház. Nagyan és kicsiben.

Hölgyek számára. Eberlaesting vagy hór-cngos topánok, magas vágással, a legkínomában kiállítva frt 3.— Cngos bór-topánok, erős csaprin-vagy bornyubórból veres nemer bélással, szegelve. Dupla talppal esős időben tartós frt 3.40 Muzsika lakk bagaria gummi-cngos topánok, szegett dupla talppal, finom munka magasságával roccco sarokkal frt 4.50 Urak számára. Topánokat, bornyu- vagy bagaria borból, szegett és sroffolt dupla talppal igen erős frt 4.— Megrendések postai utárvét vagy az összeg beküldése mellett legjobban teljesítetnek. — Kimerítő árjegyzék ingyen.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható:

NÉPISKOLAINK FÖLSZERELÉSE A TANSZERMUZEUMOK. IRTA DR. VERÉDY KAROLY ABAUJ-TORNAVÁRMEGYE KIR. TANFELÜGYEJOJE. 63 ÁBRÁVAL.

Ára füzve 60 krajczár.

Étvágytalanság és emésztési hiány, hámorroid- valaminl légzési betegségek, köhögés, mellbetegség, testi gyengesség, vérszegénység csodálatos gyógyulást találnak a Hoff János-féle maláta-készítmények változatos használata folytán. RITKA GYÓGYJELENTÉS szeptember 1-ről csodálatos módon elért gyógyulás felől. Tekintetes ur! Az igazságnak tartozom azzal, hogy az ön Hoff János-féle maláta-kivonati egészségi sörének és maláta-chocolate-jának gyógyhatása felől a következöket közlöm: Anyám, ki már évek óta gyengülésben szenvedt és e mellett még gyomor- és mellbeteg is volt, 7 1/2 hónap óta naponkint háromszor használta az ön maláta-sörét s naponkint reggel és este egy cseze maláta-chocolate-t s ime, anyám oly egészséges, hogy 78 éves aszszony létere személyesen vezeti a háztartást. Szíveskedjék még küldeni (következik a megrendelés) ismét egy szállítmányt. Örökké háladatos Radolinsky S. fő-előjáró. Eger Csehország, 1882. szept. 1. Hoff János főzlet Magyarországnak számára: Budapest, zsbárus-utca 7. a főpostával szemben.

Kopaszság, a haj öszülése és korpaképződés ellen a naponkint érkező bizonyítványok és közönd írtat tanúsága szerint egy-düll jónak bizonyult szer a TANNIN-OLAJ Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék számomra Dr. Moras Tannin-olaját még egy nagy palackkal küldeni. E szer hatása oly kitünö, hogy a hajam hullása teljesen megszűnt, s a srtt után-növés immár látható is. Bécs, 1880. január 5. Wagner Vilmos. Fürt J. gyógyszerész annak Prágában. Szerencsének érem magamat ön-el közölhetni, hogy Dr. Moras Tannin-olaja hajamnak két év óta tartó hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi sép hajamról ismét öszszanyom. Marienbad, 1879. aug. 18-án. Zarenha Mária. Tekintetes Uram! Harmadéves embernek kopasz fejét bírti nem valami kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agyagyan önlök. E szer nekény két alatt ösodát tett rajtam, mit mindenk. kik ismernek, bizonyítanak. Remélem, hogy a szer segítségével előbbi sép hajamról ismét öszszanyom. Bukova, 1880. jan. 3-án. Drtikol Jaroslav jószágkezelő. Kapható 2 és 1 frtos palackokban. Fő letét Magyarországnak számára Török J. gyógyszerárta Budapest, király-utca. Pozsonyban Piastory Felix gyógyszerárta, Temesváron Terezy József gyógyszerárta, Zágrábon Mittelbach Zsigm. gyógyszerárta.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent, és minden könyvtárnál kapható:

LENAU MIKLÓS ÉLETE ÉS MŰVEL. IRTA Dr. SONNENFELD ZSIGMOND. Ára füzve 1 forint 40 krajczár.

A VÖRÖS KERESZT OSZTRÁK EGYLETÉNEK LOTTO-KÖLCSÖNE. ALÁÍRÁSI FELHÍVÁS A VÖRÖS KERESZT OSZTRÁK EGYLETE LOTTO KÖLCSÖNÉNEK 250,000 drb, egyenként 10 frt névértékü sorsjegyre darabonként o. é. 12 frt 50 kr. árfolyamban. A cs.kir. szabadalmazott «Oesterreichische Länderbank» az általa a vörös kereszt osztrák egyletétől vétel utján szerzett sorsjegyekből 250,000 darab sorsjegy részösszegét, az alább kitüntetett föltételek mellett, bocsátja nyilvános aláírásra. 1. Az aláírási ár darabonként o. é. 12 frt 50 krt «sz ki, melyből darabonként o. é. 4 frt készpénzben, azonnal, az aláírási jelentkezés alkalmával fizetendő le. Az o. é. 8 frt 50 krt tevő hátralékos összeg pedig két nappal a részletési hirdetés megtörténte után leszfizetendő. E határidő után eszközleendő fizetések az aláírók által 6%-kal kamatoztatnak. Legkésőbb 1882. évi okt. hó 31-ig azonban okvetlen teljesítendő. 2. Az aláírás 1882 szeptember 30-kán fog eszk özöltetni, és pedig BÉCSBEN a cs. kir. szabadalmazott «Oesterreichische Länderbank» számvevőségénél, BUDAPESTEN a magyar országos bank-részvénytársaságnál. PRÁGÁBAN a «Böhmische Unionbank»-nál. BRÜNNBEN a «Mährische Escomptebank» váltóüzletében. GRÁZCZBAN a «Steiermärkische Escomptebank» váltóüzletében. LINZBEN a «Bank für Oberoesterreich und Salzburg»-nál. LEMBERGBEN a K. K. priv. galizische Actien-Hypotheken-Bank-nál. CZERNOWITZBEN a Bukovinaer Boden-Credit-Anstalt-nál, a szokásos üzleti órákban. Azonkívül Bécsben a legtöbb váltóüzletben és az osztr.-magyar monarchia jelentékenyebb helyein, melyeken a vörös kereszt osztrák egyletének országos — vagy nő-szegelyeletei, avagy ezek fiókegyletei léteznek, aláírási jelentkezések, az aláírási helyre Bécsbe való közvetítése céljából elfogadtatnak. 3. Az esetben, ha az aláírások a már fentebb kitüntetett összeget meghaladnák, az előjegyzett daraboknak megfelelő alábbszállítás fog eszközöltetni s erre vonatkozó részletetési mód megállapítására a cs. kir. szab. «Oesterreichische Länderbank» a jogotfentartja magának. 4. Az aláírás alkalmával teljesített, de az előjegyzett összegek alábbszállítása esetében szabadokká leendő fizetések, az illető aláírásra esendő sorsjegyek teljes befizetésére fognak használatni. Az ehez még szükséges hátralékos összegek az 1. pontban meghatározott időtartam alatt fizetendők. Másrészt az esetleges fölöslegek azonnal készpénzben fizetettnek vissza. 5. Az aláírási jelentkezések az e célra meghatározott aláírási helyeken díjtalanul kiszolgáltandó mintákon teendők meg. Minden aláíró aláírási jelentkezésének és az 1. pontban meghatározott darabonkénti o. é. 4 frtnak letéteményezése alkalmával egy, az illető aláírási hely által kiállított aláírási elismervényt kap, melyért, megtörtént hirdetés után, az effectív sorsjegyek az aláíróknak kézbesítettni fog. Bécs, 1882 szeptember 20-kán. A cs. kir. szabadalmazott Oesterreichische Länderbank.

